

ВПРОВАДЖЕННЯ ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ ХВОРИМ НА ГІПЕРТОНІЧНУ ХВОРОБУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ

Ключові слова: пілотний проект, державне регулювання цін, субвенції держави, реімбурсація

Через нестабільну соціально-економічну ситуацію в Україні, яка породжує вкрай обмежене бюджетне фінансування системи охорони здоров'я, впровадження Пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби (ЛЗ) для хворих на гіпертонічну хворобу (ГХ) є першою державною програмою – поступальним заходом для переходу до страхової медицини [1].

Впровадження Пілотного проекту призвело до підвищення показників соціально-економічної та фізичної доступності ЛЗ для хворих на ГХ, стимулювання їх вітчизняного виробництва та збільшення обсягів продажу на вітчизняному фармацевтичному ринку. За 2013 р. порівняно з 2012 р. споживання антигіпертензивних ЛЗ Пілотного проекту у добових дозах (DDD) збільшилося на 54%, в упаковках – на 33%, у грошовому виразі – на 22%.

У цілому, за 2013 р. у рамках Пілотного проекту виписано понад 24 млн. рецептів, здійснено часткове відшкодування по 11 млн. рецептів. До лікарів звернулось 9 із 12 млн. гіпертоніків и більш ніж 60% з них отримали постійне лікування.

Із виділених державою субвенцій у розмірі 191,6 млн. грн. використано 164,64 млн. грн. [2].

Чисельні дослідження протягом 2012–2013 рр. висвітлювали впровадження Пілотного проекту на фармацевтичному ринку України, в рамках регіональних ринків дослідження не здійснювали.

Метою нашої роботи стало дослідження динаміки впровадження Пілотного проекту на регіональному фармацевтичному ринку Луганської області упродовж 2013 р. та чинників, які зумовили його успішну реалізацію.

Матеріали та методи дослідження

Використано джерела нормативно-правової бази, статистичні дані МОЗ України, Департаменту охорони здоров'я Луганської обласної державної адміністрації, КП «ЛО «Фармація»». Аналітику продажу ЛЗ Пілотного проекту в Луганській області виконували з використанням бази даних аналітичної системи дослідження ринку «PharmXplorer»/«Фармстандарт» компанії «Proxima Research».

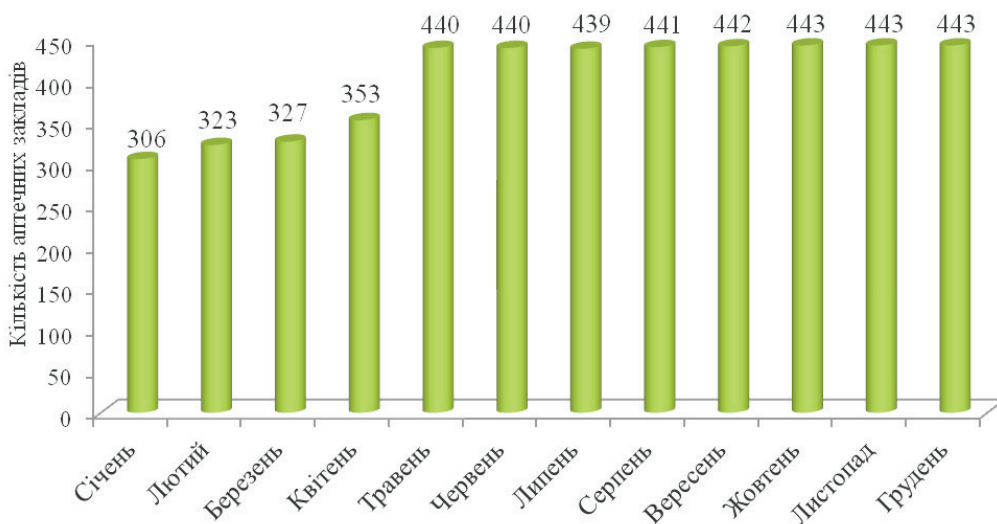
Результати дослідження та обговорення

Фармацевтичний ринок Луганської області є високоорганізованим, інфраструктуру якого представлено територіальною Державною службою з

лікарських засобів, 2 фармацевтичними підприємствами з виробництва ЛЗ, фармацевтичною фабрикою, філіалом національного дистриб'ютора ТОВ «Оптіма-Фарм», 4 аптечними складами, 813 аптеками та 338 аптечними пунктами. Слід зазначити, що роздрібні аптечні оператори представлені без винятку в усіх регіонах, у тому числі і у сільських.

Особливістю фармацевтичного ринку Луганської області є наявність комунального підприємства «Луганська обласна “Фармація”» (КП «ЛО “Фармація”»), не тільки мега-мережі, а й підприємства з високою соціальною відповідальністю, яке з самого початку, тобто з червня 2012 р. підключилося до реалізації Пілотного проекту, кредитуючи відпуск ЛЗ хворим на ГХ за власні обігові кошти при заборгованості держави за відпущені ліки.

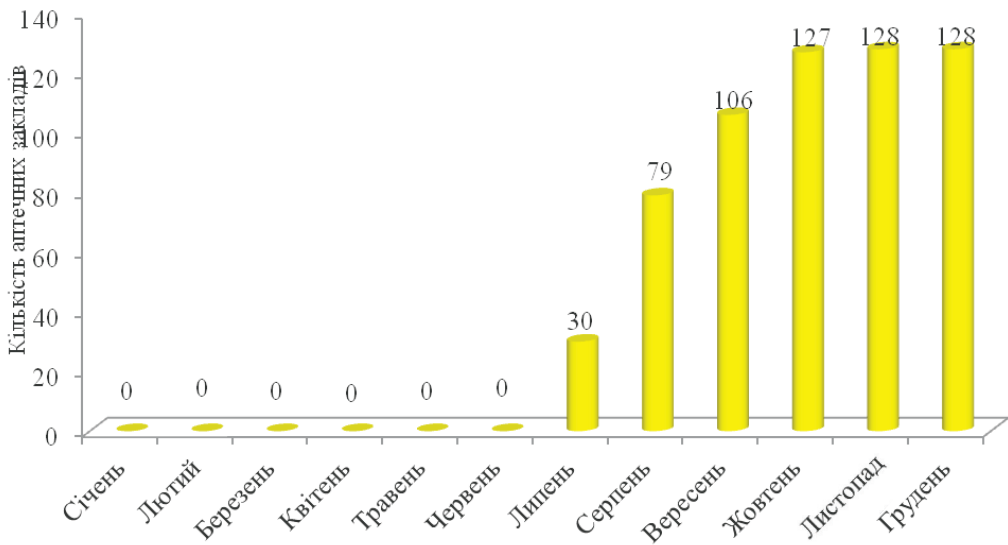
У 2012 р. кількість аптечних структур КП «ЛО “Фармація”», які прийняли участь у реалізації Пілотного проекту, нараховувало 306 одиниць. З лютого 2013 р., коли було подовжено дію Пілотного проекту, підключається 17 структур. Протягом першого півріччя 2013 р. відмічена тенденція росту аптечної мережі, що прийняла участь у відпуску антигіпертензивних засобів хворим на ГХ, яка досягла у жовтні 443 одиниці (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості аптечних закладів КП «ЛО “Фармація”», які взяли участь у реалізації Пілотного проекту за 2013 р.

Однією з умов успішної реалізації Пілотного проекту в регіоні є приближення аптечних закладів до населення. У червні 2013 р. Департамент охорони здоров'я обласної державної адміністрації у Луганській області почав розглядати заяви щодо участі у проекті роздрібних операторів недержавної форми власності. У липні до проекту підключається 30 структур, у серпні їх кількість зростає до 79, у вересні – до 106, у листопаді – до 128 (рис. 2).

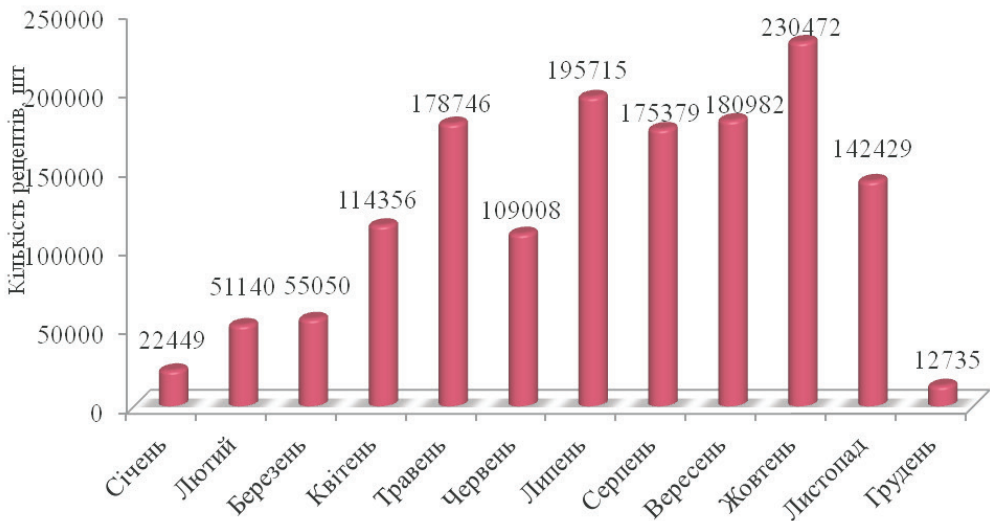
Таким чином, у Луганському регіоні з листопаду 2013 р. нараховувалась 571 аптечна структура або 49,6% від усіх роздрібних операторів, яка здійснювала відпуск ЛЗ хворим на ГХ за рецептами відшкодування їх вартості, з яких 443 або 77,6% – аптечна мережа КП «ЛО “Фармація”», 128 або 22,4% – роздрібні оператори недержавної форми власності.

Рис. 2. Динаміка кількості аптечних закладів недержавної форми власності, які взяли участь у реалізації Пілотного проекту за 2013 р.

Слід зазначити, що в успішній реалізації Пілотного проекту у регіоні мав велике значення потужний чинник адміністративного важеля Департаменту охорони здоров'я в призначенні і виписуванні рецептів лікарями лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ).

На рис. 3. наведено динаміку виписаних рецептів по Пілотному проекту протягом 2013 р.

Рис. 3. Динаміка виписаних рецептів на лікарські засоби Пілотного проекту за 2013 р.

Якщо у січні 2013 р. кількість виписаних рецептів становила 22 тис. 449 шт., то у лютому їх кількість досягла 51 тис. 140 шт. (збільшення у 2,3 раза). Пік кількості виписаних рецептів було досягнуто у жовтні – 230 тис. 472 шт. У цілому, за 2013 р. фахівцями ЛПЗ області було виписано 1 млн. 468 тис. 461 рецепт Пілотного проекту (для порівняння у 2012 р. – 162 тис. 936 шт.).

Водночас слід зазначити, що надійшло в аптеки та здійснено відшкодування за 586 тис. рецептів або 40% від кількості виписаних лікарями.

Упродовж 2012 р., першого півріччя 2013 р. реалізація проекту проходила повільно [3].

Друге півріччя 2013 р. стало переломним у реалізації проекту, коли Постановою КМУ від 12. 06. 2013 р. № 554 було змінено методику включення препаратів у систему відшкодування та підходів до розрахунку референтної ціни [4].

На рис. 4. відображено тенденцію по сумах субвенцій держави і сумах освоєних коштів на реімбурсацію вартості ЛЗ Пілотного проекту у регіоні протягом 2013 р.

У 2013 р. з державного бюджету на реімбурсацію вартості відпущених ЛЗ Пілотного проекту хворим на ГХ на Луганську область було виділено 9 млн. 898 тис. 800 грн.

Як випливає з рис. 4, дію проекту у січні було зупинено. У лютому із виділених 1 042,8 тис. грн. субвенцій держави, кошти не було освоєно через відсутність чіткого механізму відшкодування вартості. У березні освоєно лише 11,9% бюджетних коштів, у квітні – 21,8%, у травні – 30,2%. Позитивна динаміка освоєних коштів відмічається з серпня (51,8%).

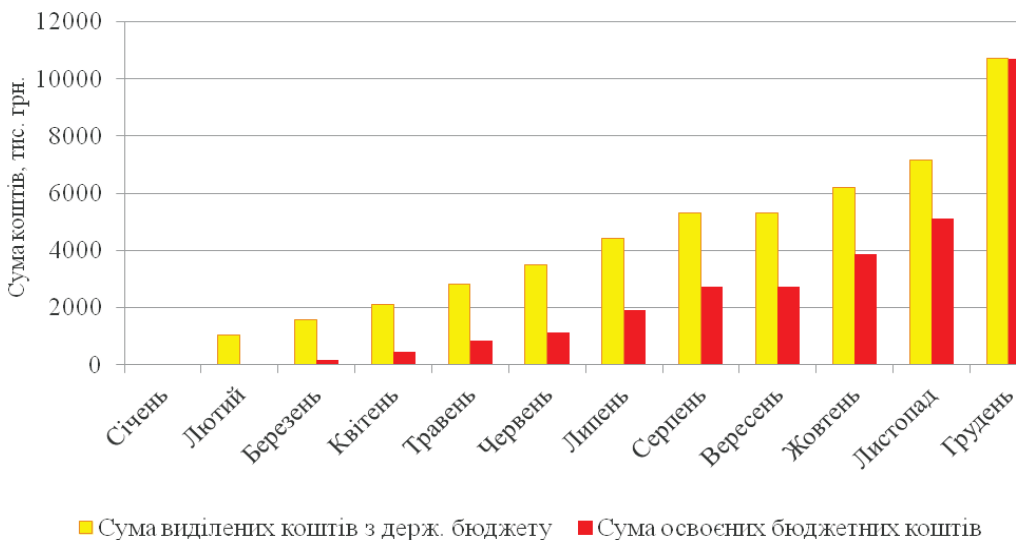

Рис. 4. Динаміка виділених та освоєних коштів на реалізацію Пілотного проекту у Луганській області у 2013 р.

За результатами аналізу використаних на реімбурсацію коштів за цей період Харківська, Полтавська, Миколаївська, Луганська, Івано-Франківська та Сумська області були відмічені МОЗ України як регіони з позитивною динамікою, які можуть бути прикладом у реалізації Пілотного проекту.

У листопаді у Луганській області вже було використано 71,5% бюджетних коштів, а у грудні – майже 100%.

Для порівняння, за 2012 р. із виділених субвенцій у розмірі 2 024,4 тис. грн. освоєно лише 96,2 тис. грн. або 4,8%.

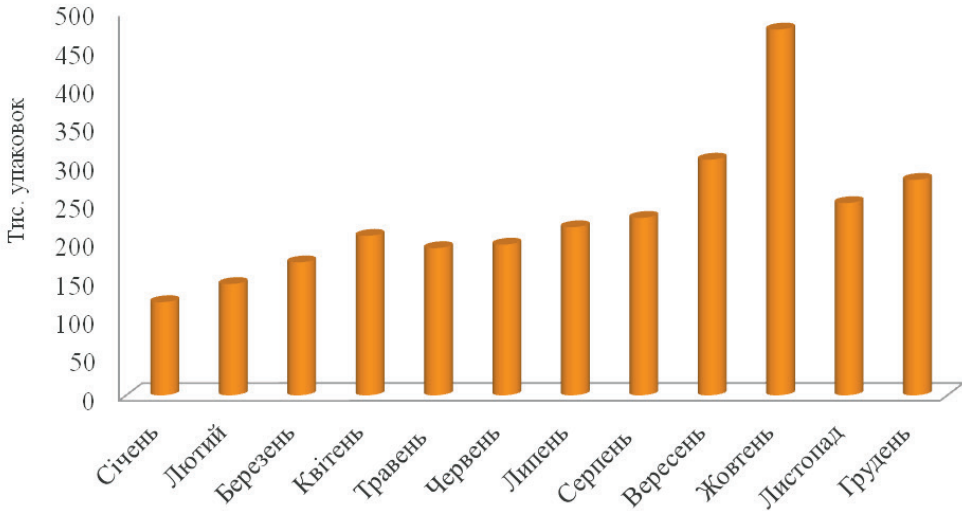
У позитивних тенденціях освоєння бюджетних коштів у регіоні слід зазначити чітко відпрацьований механізм по перерахуванню аптечній мережі суми відшкодування упродовж 15 днів із дня отримання реєстру відпущених ЛЗ Пілотного проекту згідно з Постановою КМУ від 05. 09. 2012 р. № 907 [5, 6].

Розпорядженням КМУ від 27 листопада 2013 р. № 941-р Луганській області було виділено додатково 1 млн. грн. із перерозподілених коштів, які не було використано

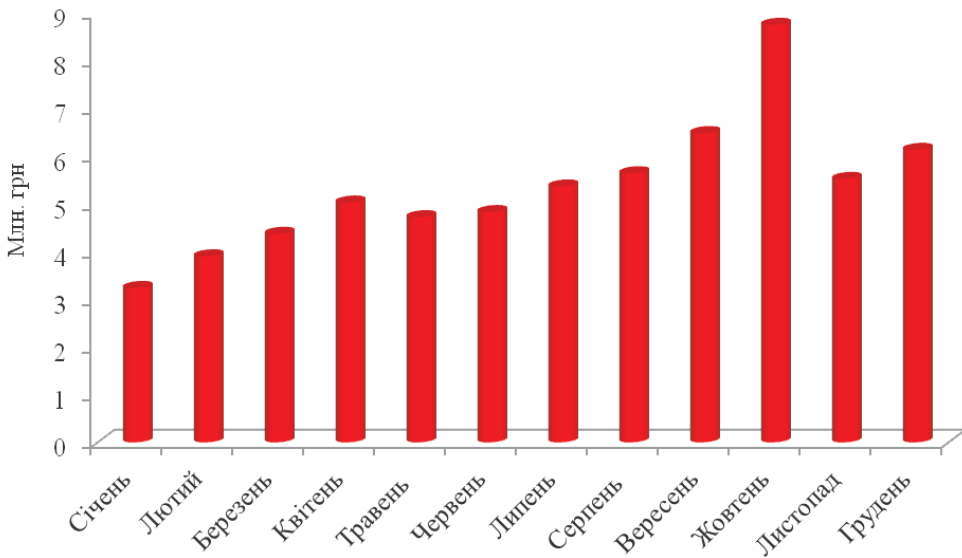
Донецькою областю [7]. Кошти КП «ЛЮ “Фармація”» в грудні було використано, але заборгованість не погашена. Таким чином, на початок 2014 р. КП «ЛЮ “Фармація”» мала заборгованість у розмірі 1 млн. грн. або 9,3% від використаних коштів, яка не погашена до теперішнього часу. Цей факт можна констатувати негативним моментом у реалізації проекту, оскільки КП «ЛЮ “Фармація”» знову кредитувала відпуск за власні обігові кошти.

Як підсумок, за 2013 р. реалізація ЛЗ Пілотного проекту у Луганській області у натуральних показниках становила 2 млн. 798,0 тис. упаковок, у грошових – 63 млн. 926,1 тис. грн.

Тенденцію у реалізації антигіпертензивних ЛЗ Пілотного проекту наведено на рис. 5, 6.

Рис. 5. Реалізація лікарських засобів Пілотного проекту у натуральних показниках за 2013 р.

Рис. 6. Реалізація лікарських засобів Пілотного проекту у грошових показниках за 2013 р.

Пік споживання припадає на жовтень, коли на повну силу запрацював механізм реімбурсації за відпущені ліки. Реалізація за цей період становила 476,2 тис. упаковок на суму 8 млн. 747,8 тис. грн. У листопаді і грудні відмічали спад реалізації у зв'язку з повним використанням державних субвенцій та відсутністю постанови КМУ України про подовження дії Пілотного проекту у 2014 р.

У цілому, за результатами впровадження Пілотного проекту за 2013 р. Луганська і Полтавська області були відмічені МОЗ України як найбільш успішні регіони у його реалізації.

В и с н о в к и

1. Динаміка впровадження Пілотного проекту упродовж 2013 р. дає підстави зробити висновок про успішну його реалізацію на регіональному фармацевтичному ринку Луганської області.

2. Серед чинників, які зумовили успішну реалізацію Пілотного проекту, можна визначити:

– наявність підприємства з високою соціальною відповідальністю КП «ЛО «Фармація»»;

– високу фізичну доступність лікарського забезпечення хворим на ГХ за рахунок участі 571 аптечної структури комунальної та недержавної форми власності;

– потужний важіль Департаменту охорони здоров'я обласної державної адміністрації в Луганській області в призначенні і виписуванні рецептів лікарями на антигіпертензивні ЛЗ;

– чітке відпрацювання механізму перерахування коштів аптечній мережі за відпущені ЛЗ за рецептами відшкодування їх вартості;

– порозуміння у трикутнику «лікар–пацієнт–провізор» щодо переваг лікарського забезпечення хворих ГХ згідно з проектом.

3. За наявності необхідних державних коштів, чіткого механізму щодо своєчасної реімбурсації вартості за відпущені ЛЗ, аптечна мережа готова приймати участь у реалізації державних програм по лікарському забезпеченню населення України.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою» від 25 квітня 2012 р. № 340 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/139713>

2. *Кирсанов Д.* Пілотний проект – итоги 2013 г.: как изменилась структура потребления антигипертензивных препаратов // Газета «Аптека». – 2014. – № 3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.apteka.ua/article/269470>

3. *Шибаетова А.* Пилотный проект: пути повышения эффективности государственных расходов на возмещение стоимости антигипертензивных препаратов // Там же. – 2013. – № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.apteka.ua/article/208797>

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання удосконалення реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на лікарські засоби для лікування осіб з гіпертонічною хворобою» від 12 червня 2013 р. № 554 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/554-2013-%D0%BF>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку часткового відшкодування вартості лікарських засобів для лікування осіб з гіпертонічною хворобою» від 05 вересня 2012 р. № 907 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/164372>

6. Наказ МОЗ України «Про внесення змін до Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 1 червня 2012 року № 419» від 23 жовтня 2013 р. № 902 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/258113>

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перерозподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на часткове відшкодування вартості лікарських засобів для лікування осіб з гіпертонічною хворобою» від 27 листопада 2013 р. № 941-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/264376>

Надійшла до редакції 12. 06. 2014.

А. П. Гудзенко¹, С. В. Барнатович¹, А. С. Соловьев²

¹ГЗ «Луганский государственный медицинский университет»

²Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца, г. Киев

ВНЕДРЕНИЕ ПИЛОТНОГО ПРОЕКТА ПО ГОСУДАРСТВЕННОМУ РЕГУЛИРОВАНИЮ ЦЕН НА ЛЕКАРСТВЕННЫЕ СРЕДСТВА БОЛЬНЫМ ГИПЕРТОНИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ НА РЕГИОНАЛЬНОМ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ РЫНКЕ

Ключевые слова: пилотный проект, государственное регулирование цен, субвенции государства, реимбурсация

А Н Н О Т А Ц И Я

Внедрение Пилотного проекта по государственному регулированию цен на лекарственные средства для больных гипертонической болезнью является первой государственной программой – поступательным шагом для перехода к страховой медицине, который привел к повышению социально-экономической и физической доступности лекарственных средств для больных гипертонической болезнью.

Целью работы стало проведение исследований динамики внедрения Пилотного проекта на региональном фармацевтическом рынке Луганской области на протяжении 2013 г. и факторов, которые обеспечили его успешную реализацию.

В проведении исследований использованы источники нормативно-правовой базы, статистические данные, база данных аналитической системы исследования рынка «PharmXplorer»/«Фармстандарт».

Одним из условий успешной реализации Пилотного проекта является приближение аптечных учреждений к населению. В целом, в Луганском регионе с ноября 2013 г. насчитывается 571 аптечная структура, осуществляющая отпуск лекарственных средств лицам, больным гипертонической болезнью по рецептам возмещения их стоимости, из которых 443 или 77,6% – аптечная сеть КП «ЛЮ “Фармация”», 128 или 22,4% – розничные операторы негосударственной формы собственности. За 2013 г. специалистами лечебно-профилактических учреждений области выписан 1 млн. 468 тыс. 461 рецепт Пилотного проекта. В позитивных тенденциях освоения бюджетных средств в регионе следует выделить четко отработанный механизм по перечислению аптечной сети суммы возмещения на протяжении 15 дней со дня получения реестра отпущенных лекарственных средств Пилотного проекта в соответствии с Постановлением КМУ от 05. 09. 2012 г. № 907. Освоены в 100% объеме выделенные на реимбурсацию стоимости лекарственных средств 10 млн. 898 тыс. 800 грн. За 2013 г. реализация лекарственных средств Пилотного проекта в Луганской области в натуральном выражении составила 2 млн. 798,0 тыс. упаковок, в денежном – 63 млн. 926,1 тыс. грн. По результатам внедрения Пилотного проекта за 2013 г. Луганская и Полтавская области были отмечены МЗ Украины как наиболее успешные регионы в его реализации.

При наличии необходимых государственных средств, четкого механизма своевременной реимбурсации стоимости за отпущенные лекарственные средства, аптечная сеть готова поддержать инициативу и принимать участие в реализации государственных программ по лекарственному обеспечению населения Украины.

PILOTING OF STATE REGULATION OF PRICES FOR MEDICINES HYPERTENSIVE PATIENTS
REGIONAL PHARMACEUTICAL MARKET

Key words: pilot project, state regulation of prices, subventions state, reimbursement

ABSTRACT

Implementation of the Pilot Project on state regulation of prices for drugs for hypertensive patients is the first state program – progressive steps to access medical insurance, which led to higher socio-economic and physical access to drugs for hypertensive patients.

The aim of the research was the introduction of the dynamics of the pilot project at the regional pharmaceutical market Lugansk region during 2013 and the factors that ensure its successful implementation.

In research sources used normative-legal framework, the statistics database market research analytical system «PharmXplorer»/«Pharmstandard».

One of the conditions for successful implementation of the Pilot Project is an approximation to the population of pharmacies. In general, in the Lugansk region in November 2013, there are 571 pharmacy institutions engaged in drug holiday parties, sick GB prescription compensation of their value, of which 443 or 77.6% of the pharmacy chain KP «LO “Pharmacy”», 128 or 22, 4% of retailers are non-state ownership. Over 2013 specialists of medical institutions area booked out 1 mln.468 tys.461 recipe Pilot Project. Positive trends in budget implementation in the region should be made clearly established mechanism to transfer pharmacy network reimbursements within 15 days of receipt of the registry dispensed drugs Pilot Project in accordance with the Decree of Cabinet of Ministers of 05. 09. 2012, № 907. Mastered in 100% of the cost allocated for reimbursement PM 10 million 898 thousand 800 UAH (In 2012 of subsidies allocated in the amount of 2 024.4 thousand UAH, Mastered 96.2 thousand UAH, Or 4.8%). For HP 2013 implementation of the Pilot Project in the Luhansk region in kind amounted to 2 mln.798, 0 thousand packages in money – 63 million 926.1 thousand UAH. According to results of the implementation of the Pilot Project for the 2013 Lugano and Poltava region were marked by MoH Ukraine as the most successful regions in its implementation.

With the necessary public funds, a clear mechanism for timely reimbursement to support the initiative and participate in the implementation of government programs on the drug provision of the population of Ukraine value tempered drugs drugstore chain ready.

Електронна адреса для листування з авторами: kafedraoef@yandex.ru